

Jaar 001 - Poperinge in Vlaanderen – Guido Vandermarliere

Om een eerste ‘aardrijkskundige’ blik te werpen op Poperinge, gaan we een kijkje nemen in ‘Aloude geschiedenis der Belgen en Nederduitschers’ door **M° P. Blommaert**, een boek dat te Gent uitgegeven werd in het jaar 1849.

Dit was nu eenmaal een tijd, nog kort na de Belgische onafhankelijkheid, waarin men poogde om een eigen historische ‘identiteit’ te achterhalen.

Poperinge lag volgens deze schrijver in ‘**Menapië**’ (Pagus Menapiscus) . Dit was het tweede groot landschap binnen Vlaanderen dat zijn naam had gekregen van de Menapiëren of **Menapiers**. Caesar maakt reeds melding van hen.

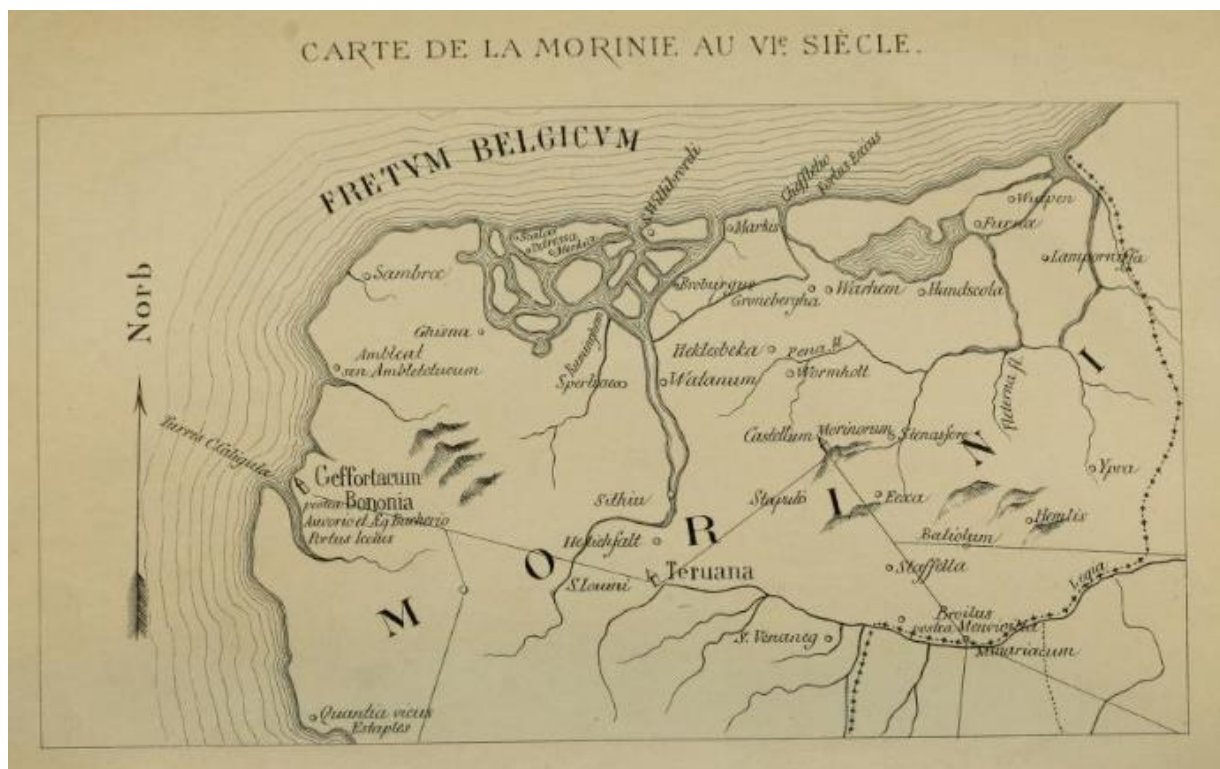
De oudste oorkonde waarin dit gewest onder deze naam voorkomt dateert uit het jaar 722. Dit gouw strekte zich van de Schelde westwaarts uit tot aan de Yser- en Thoroutgouwen, en van de Vier Ambachten zuidwaarts tot aan de grenzen van het Terouannengouw.

Cassel, Castellum Menapiorum, was een grenssterkte.

In dit Menapië lag dus Poperinge.

En Menapië hoorde ook tot Vlaanderen.

Poperinge lag dus eerst in Menapië, zo leert ons Blommaert.

De kaart van de Morinie uit het boek 'L'histoire de la ville de de la seigneurie d'Hondschoote' van de heer H. Vansteenbergh

Als we in de 'L'histoire de la ville de de la seigneurie d'Hondschoote' van de heer H. Vansteenbergh uit 1885 gaan lezen, leren we iets anders.

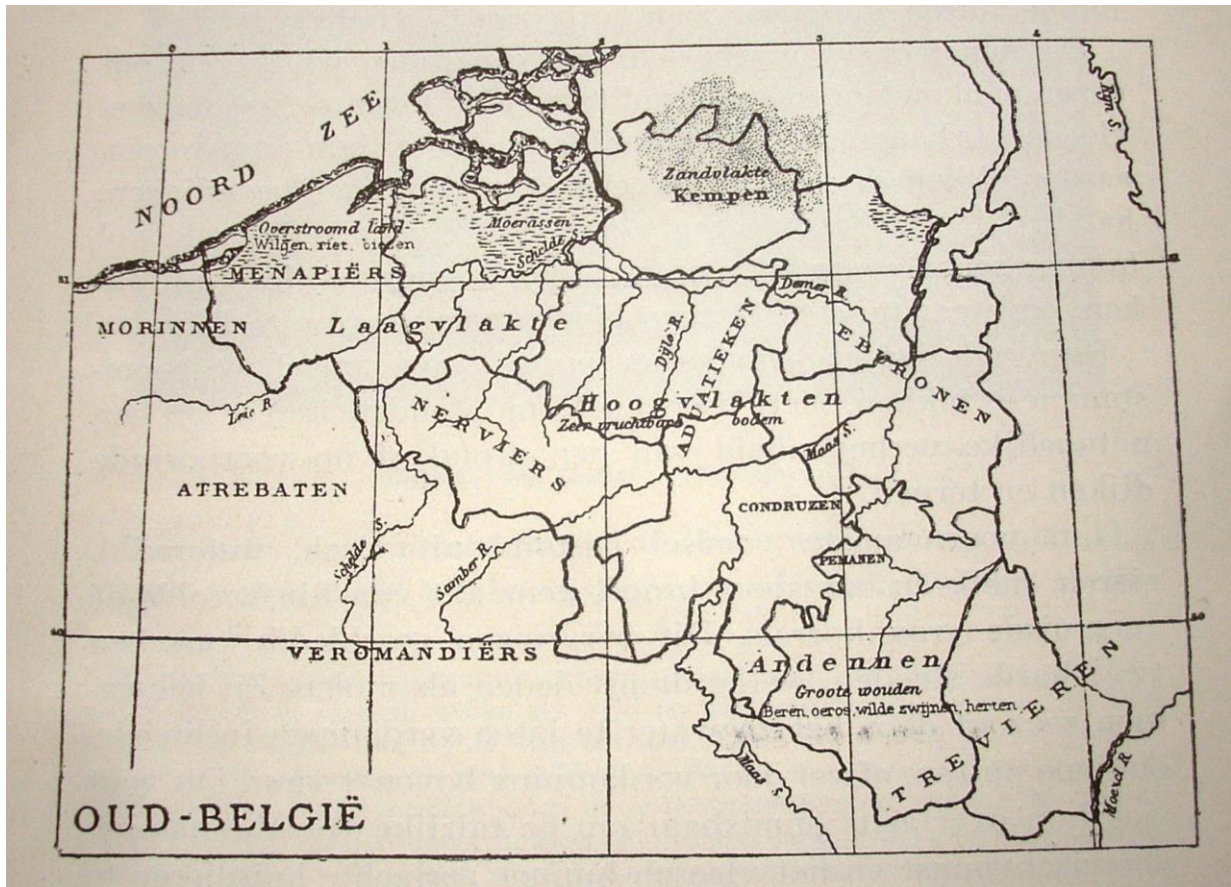
Deze stelt dat de streek rond Hondschoote door Cesar in zijn 'Commentaren' met de naam 'Morinie' genoemd wordt en het volk dat daar leefde werd dan ook de Morienen genoemd.

'De grenzen van Morinie, zijn eigenlijk niet gekend. Ze worden soms wel gelijk gesteld met de grenzen van het latere bisdom van Therouanne... en hieronder viel dan ook een stuk van het huidige België, waaronder Ieper en Poperinge.

*De naam 'Morinie' zou een relatie hebben met het woord de 'Moeren', wat dan weer in relatie staat met het woord 'Mare' of 'marais' en uiteindelijk ook met het woord 'mer' of zee. Anderen beweren dat het woord afkomstig is van het **Keltische** 'mor' wat toch alweer 'zee' betekent.*

De Morinie betekent zoveel als het land van de zee.

Poperinge lag in Morinië, zo leert ons Vansteenbergh.

Kaart uit het boek 'Geschiedkundige schets van Westvlaanderens landbouw en van den eigenaars en Landbouwersbond door Ir. M. Vermeire

Vanaf de 8ste eeuw wordt het land alhier 'Vlaanderen' genoemd. Eerst was dit de streek tussen Brugge en de kust, maar al snel werd ook hier de Westhoek, Vlaanderen genoemd.

De auteur van de 'Kroniek van Vlaanderen', zo chrijft Vansteenbergh schrijft het volgende:

Wat aengaet den naem van deze provincie die was en tyde van Jules Cesar onbekent; het schynt dat den naem van Vlaendeen haer gegeven is alleenelyk ten tyde der Wandalen, Goten ende Huniers, de welcke uyt dit landt verjaeght zyn door de cloekmoedigheyt der Franchin.

Flandebertus

Sommigen zyn van gevoelen dat Flandebertus, nev van Clodius den II, konynck van Vranckryck dit landt soude Vlaanderen hebben genoemd, als een afkomeling van zyn eygen naem, d'andere van Vlandrine, vrouwe van Liederick den II, forestier van Vlaanderen.

De wind

Sommige willen dat deze naem soude afgedaelt zyn vande gelegentheyt ofte climaet, de welcke seer onderworpen is aen gevaerlycke tempeesten, veroorsaect door de Noortsche winden, end oversulks van het latin Flantibus ofte Flando, synen naem soude hebben gekregen. Hier uyt sal den leser gissen hoe vast het spreekwoordt staet, a Flande flander nomen et omen hobet dat is in onsen tael geseyt:

**Vlaenderen wort zoo van den wind genoemd,
Wat wonder dat een vlaeming stoft en roemt.**

Kaart van het graafschap Vlaenderen uit 1609 door Matthias Quad (cartograaf) en Johannes Bussemacher (graveur en uitgever, Keulen)

Een taartevlaai

Verscheide schryvers laeten him voorstaen dat desen naem getrocken is uyt eenen eygendom van haer aerde, de welke doorgaens vogtig en moeraghtig is, ende sig door het byvallende water uytsluitende maecht sy den ronde ende de gelykenisse van een taerte, die men in het eygen vlaems naemt een vlaye ofte vlaene, moer, mer, meer, waerschynelyckheyt seggen veele dat dese naeme is afgedaelt uyt de menigvuldige over vloyingen der zee, welken overvloet een landt het welk van de zeebaeren is overgespeld. Dog misschien sullender veel beter gelooven, dat dese naem is voortgekomen uyt de menighe van alle soorten van natien en volkeren de welke in dese landen soo gesonden als geroopen zynde, hunne wooninge hebben genomen, welken hoop meen noemt alle man ofe vele andere.

Al bij al, denken we dat Blommaert gelijk heeft:

Vlae

Meyer, zo schrijft **Blommaert** leidt in zijn 'Kroniek van Vlaanderen' 'Vlaenderen' af van het oudvlaamse woord **Vlaé** af, wat een land is dat bij hoogtij of vloed overstroomt, een terra aestuaria.

Dat onze kust die vroeger veel verder in het land kwam, dergelijke lage gronden bezat en heden nog bezit, bewijzen de polders.

Van Vlaé zou men dan Vlaender gevormd hebben, evenals van Pol of Poel, Polder, 't geen tegen de natuurlijke woordvorming niet strijdt.

Onze taal, wel is waar, heeft dit woord verloren, maar bij andere met de onze verwante taaltakken, word het nog in deze betekenis aangetroffen, als in het Scandinavisch of IJslands:

Flooe.

We voegen er nog de volgende verklaring die Blommaert vermeld, er aan toe.

Flyming

Andere oudheidkundigen denken dat het land naar de naam des volks 'Vlamingen' zou genaamd zijn. **Een Flyming** betekent zoveel als een verbannene of een uitgewekene en is gevormd van het werkwoord flema, flima, wat dan weer vluchten of wijken betekent.

Onlangs hoorde ik dat er ook nog wel iemand is, die Vlaanderen uitspreekt als 'de Vlonders' en die dit dan ook uitlegt als dat dit land bestaan zou uit verschillende 'vlonders' of eilandjes. Het lijkt mij dat Vlaanderen wel afkomstig zal zijn van het woord 'Vlae'.

*In een artikel uit de Gazet van Antwerpen – 3 – 9 – 2007 – schrijft **B. Soufreau die Ugo Janssen** interviewt het volgende over de Oude Belgen:*

Die Oude Belgen, waren dat nu Germanen of Kelten?

Deze streken waren een grensgebied. Daarom waren de volkeren die hier leefden een mix. Slechts weinig volksgemeenschappen staan als 'zuiver' Keltisch te boek. De stammen die als Keltisch staan aangeduid, zijn de Morinen en Menapiërs uit het kustgebied en de Atrebaten in Frans-Vlaanderen. Alle andere waren half Keltisch, half Germaans. Meer en meer historici raken trouwens overtuigd dat de Kelten geen aparte gemeenschap, maar de bovenlaag van de toenmalige samenleving vormden. Het Keltisch zou de voertaal van de elite geweest zijn. Je kunt dat vergelijken met de positie van het Frans in het Vlaanderen van de negentiende eeuw. Een bijkomend argument om deze theorie te staven is dat zelfs bij Germaanse stammen als Eburonen, Nervii en Helveten de hoofdmannen of koningen Keltische namen voerden als Ambiorix, Orgetorix en Boduognat.

Hoe stonden die stammen en onderstammen tegenover mekaar?

Het Belgische volk was het agressiefste, strijdlustigste van Gallië. De Belgen bestreden elkaar te vuur en te zwaard. Moord en doodslag, verkrachting van vrouwen en dochters, bloedwraak en brandschatting stonden in hoog aanzien. De stammen en clans waren verdeeld en wisselden geregeld van kamp. Soms werkten ze samen tegen een derde stam, dan vochten ze weer tegen elkaar. Het was een samenleving die nooit echt vrede kende, maar slechts adempauzes tussen razzia's, schermutselingen en oorlogen. Dit woeste gedrag vloeyde voort uit economische noodzaak. Om zijn macht te demonstreren, moest elke aristocratische leider zijn volgelingen geregeld uitnodigen op grote festijnen, ze de duurste spijzen en drank voorzetten en overdadig gul zijn in het belonen van bewezen diensten. Die festijnen waren meestal grote zuip- en vreetgelagen die vaak uitdraaiden op dodelijke gevechten, want tijdens zo'n gelag werden de sociale verhoudingen binnen de clan bevestigd of herschikt. Om die festijnen te kunnen betalen, moest wel worden oorlog gevoerd om nieuwe buit te maken: ten strijde trekken was dus gewoon de verderzetting van het festijn.

REUZEN MET KORT LEVEN

”De Romeinen beschreven de Belgen als reuzen”, legt Ugo Janssens uit.

”In feite hadden ze een lichaamslengte van amper 1,60 m tot 1,66 m. Voor onze hedendaagse begrippen waren Kelten dus zeker geen reuzen, wel voor de Romeinen, die gemiddeld 10 centimeter kleiner waren. Op basis van botonderzoek blijkt dat de levensverwachting voor een Gallische man niet meer dan 27 jaar bedroeg. Voor een vrouw was dat 22 jaar.”

BELGISCHE STAM STICHT LONDEN

Belgische Kelten waagden de oversteek naar de Britse eilanden en Ierland omdat ze werden opgejaagd door Germaanse benden die de Rijn overstaken. Belgen zouden Londen, Brighton en tal van andere plaatsen waarvan de naam al dan niet toevallig op ‘on’ eindigt, gesticht hebben. Parijs werd gesticht door de Parisii die op de eilanden in de Seine woonden. Voor sommige historici zijn deze Parises Belgae en de stichters van de Franse hoofdstad. Voor onze zuiderburen zijn het natuurlijk Galliërs.

BELGISCH MAAR PROPER

”Hygiëne en verzorging van het lichaam waren zeer belangrijk voor de Gallische man en vrouw”, zegt Ugo Janssens. ”Niet de Grieken of de Romeinen, maar de Kelten introduceerden de zeep. De beste zeep werd gemaakt van het vet van geiten en de as van beuk. Hun tanden poetsten ze elke ochtend met urine. De Romeinen vonden dat een afstotelijk gebruik. Zelf poetsten die hun tanden met gemalen hondentanden.”

Bovendien waren de Belgae ook uitvinders, o.a. van de dorsvlegel en een strijdswagen met spaakwielen. Een nieuw type weefgetouw bood hen de mogelijkheid ingewikkelde patronen te weven. Zo is de zogenaamde Schotse ruit op en top Gallisch.

Het Lapperveld in de Wyperhoek

Zoals reeds geschetst in het artikel over de Hoeken van Poperinghe (jaar 550) – vinden we in de Wipperhoek nog een oude indeling van deze hoek.

Het feit dat de heirbaan door deze hoek liep zal daar niet vreemd aan geweest zijn.

Tussen de ‘Wyper’ of de huidige Vleterbeek en de Heirbaan of de huidige weg Poperinge – Abele, vinden we immers twee oude toponiemen die daar op wijzen. Enerzijds spreekt men van het ‘Lapperveld’ en anderzijds van het ‘Couterken’.

Het ‘couterken’ nemen we aan zal net als de ‘grote’ couter in ’t Pameltje een gemeenschappelijk veld zijn waarop men het graan kweekte – terwijl het Lapperveld een gemeenschappelijk weide was.

‘Lappen’ wilt zoveel zeggen als dichtmaken of oplappen. Het Lapperveld is dus het toegemaakte of het omheinde veld.

Het feit dat deze twee toponiemen langs elkaar voorkomen, beklemtonen de authenticiteit hiervan. Het feit dat deze gescheiden worden door de Sint Elooidreef, maakt het plaatje volledig.

De oudste boerderijen, mogen we daarbij veronderstellen liggen dan aan de overzijde van de heirbaan.

Lindemans schrijft in zijn klassieker ‘De geschiedenis van de Landbouw’ het volgende over de oude boerengemeenschap: dat deze rond haar nederzetting winnend land ontgonnen had. Dit was, naargelang de streek, de dorpskouter of –akker of –es. Dit land werd gedurende eeuwen in gemeenschap bewerkt. Het lag als een eiland te midden van de woeste gronden, die wel en dele bedekt waren met woud, maar die toch ruime open vlakten vertoonden, waar spichtig kruid en laag heestergewas groeide. Deze barre vlakten noemde men ‘veld, watine, wildert, heide, heet.

Hier vond de gemeenschap haar weide voor het vee.

In deze ‘weide’ had elk dorpje zijn herdgang of herdschap, een gebied woeste grond dat het ongestoord bezat en gebruikte. Deze herdgang was denkkelijk afgebakend, hier door natuurlijke grenzen, zoals beken en woudranden, merkwaardige bomen of grote stenen, elders doorpalen en staken in de grond geplant.

Die herdgangen zijn zeer oud, en in bepaalde streken bestonden zij wellicht reeds ten tijde van de Kelten.

Wellicht werden ook in vele gevallen de grenzen van de herdgang de latere grenzen van parochieën, dorpen en gehuchten.

En denken we, voor Poperinghe, de grenzen van de ‘hoek’.

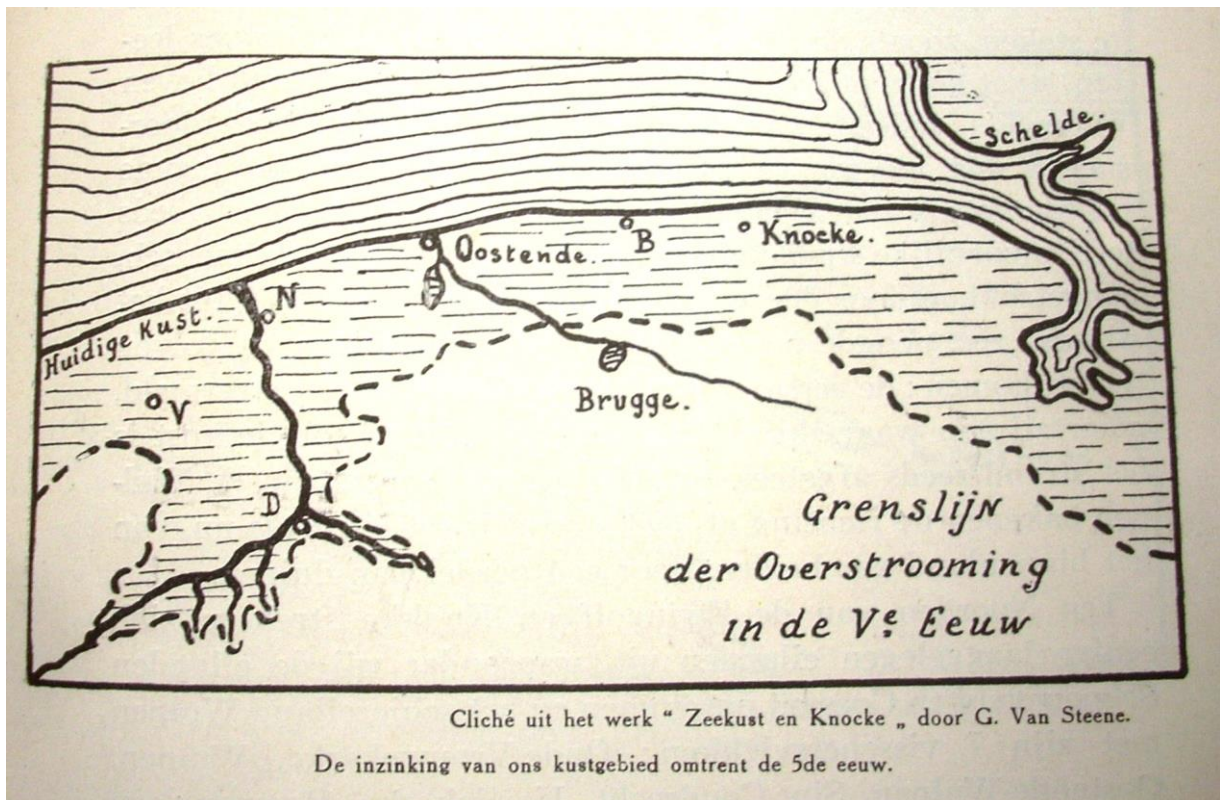
West-Vlaanderen in de Gallo-Romeinse tijd

In zijn in 1935 verschenen boek ‘Geschiedkundige schets van Westvlaamderens landbouw en van den eigenaars en landbouwersbond’ schrijft Vermeire het volgende:

Julius Cesar zelf verklaarde: ‘Het land was doorzaaid met moerassen en bossen, met talrijke dorpen, rijke kudden en oogsten’.

Daar de grote veroveraar er niet in slaagde de Menapiërs te overwinnen, tengevolge hunner natuurlijke verschansingen, werden deze de ‘vrije bondgenoten der Romeinen’.

Hier volgen de woorden van Plinius, Romeins schrijver en natuurkenner, die een eeuw na Julius Cesar de kusten der Noorderlanden bezocht: ‘Daar, zegt hij, overstroomt de oceaan tweemaal daags een onmetelijke uitgestrekt land. Dit land lijkt alsof meer als deel uitmakend van de zee, dan van het vasteland. De ongelukkige bewoners schuilen op de duinen of werpen terpen op, om hun woningen te beveiligen tegen de sterkste vloed. Bij vloed zou men zeggen dat zij aan de oppervlakte van het water drijven en bij ebbe schijnt het, alsof zij schipbreuk lijden op een ondiepe zeebodem of zandplaat. Dan stappen zij uit hunne hutten en houden zich bezig met de visvangst.

Waren de Poperingenaars Menapiërs of Morienen?

De Menapiërs waren bezield met een stalen wilskracht om deze aanhoudende strijd vol te houden tegen de woeste zeevloed, orkanen en overstromingen. Achter hun opgeworpen aarden dijken, die het land tegen voerstromingen beveiligden, hadden zij weelderige akkers en weelderige weiden. Van de wol hunner schapen spinnen en weefden ze warme kledingstukken, om weerstand te kunnen bieden aan het ruw zeeklimaat.

Hun nederige en eenvoudige hutten, opgebouwd uit boomstammen, takken, riet, lis en leem, stonden immer op een natuurlijke verhevenheid van de grond of op voornoemde dijken en terpen.

Hun voornaamste voedsel bestond uit vis, waterwild, eieren, melk en een soort boord, gemaakt van fijn gerolde of vergruisde graankorrels. Dit vergruisen geschiedde tussen twee harde stenen, welke dienst deden als molen.

Zij bekwamen zeezout door het zeewater te laten verdampen in brede, ondiepe putten, ofwel door verdamping boven 't vuur. Dit zout was hun overigens onmisbaar om de talrijke voortbrengselen der visvangst en het vlees hunner geslachte huisdieren te zouten, teneinde het te bewaren, vooral wanneer ze overvloed hadden; want het gebeurde wel eens, dat dit volk gebrek moest lijden gedurende strenge winters.

In de talrijke kreken en moerassen kweekten ze veel ganzen en eenden. Bij ganse troepen werden deze vogels, benevens wollen weefsels, hespen, worsten en ander menapisch gezouten vlees verkocht aan de Romeinen, het geen de welstand der Menapiërs vermeerderde.

Vermeire specificeert: De Menapiërs schijnen uitgemunt te hebben in het roken en bereiden van hammen of hespen, welke zij wijd en zijd verzonden en waar de Latijnse schrijvers met ophef van spreken. Deze nijverheid bracht aan de inwoners van Vlaanderen veel geld op, en kostte hun weinig, want zij lieten de zwijnen met gehele kudde in de bossen lopen, alwaar die dieren voedsel in overvloed vonden. Eeuwen en eeuwen lang is dit gebruik in stand gebleven,

Cassel werd eertijds gezien als de 'hoofdstad' van Menapië.

De Gallische hoeve zoals ze te zien is te Destelbergen

In het boek 'De Belgische Land- en tuinbouw – Verleden en heden' schrijft A. Verhulst het volgende over de Romeinse invloed:

Overigens is er van de Romeinse landbouw in villa-verband weinig of geen invloed uitgegaan op de latere ontwikkeling daar deze tijdens de crisis in de tweede helft van de 3de eeuw praktisch geheel is verdwenen. Van de 400 bekende villae in de 2de – 3de eeuw waren er in de 4de eeuw nog slechts een twintigtal in bedrijf. De verdwenen villae werden door zand overstoven, weldra met bos bedekt en werden vrijwel nooit meer gebruikt als vestigingsplaats voor de middeleeuwse landbouwbedrijven, die zich vaak in de inheemse dorpen gingen vestigen of uit het landbouwsysteem ontstonden dat in de 3de – 4de en 5de eeuw werd ingevoerd.

In de meeste streken van België greep in de 4de – 5de eeuw een ontvolking plaats, waarbij soms hele gebieden verlaten werden, zoals de kuststrook, die bovendien vanaf ca. 300 na Christus door reusachtige overstromingen werden geteisterd en pas vierhonderd jaar later opnieuw door de mens werd betreden, terwijl in het binnenland de bossen het akkerland opnieuw bedekten.

Zo keerde men terug naar een primitieve vorm van landbouw, die, zoals in de prehistorische tijd, uitgeoefend werd op wat men niet meer dan open plekken in het bos kan noemen.

De Germaanse volksverhuizingen van de 4de – 5de eeuw gaven niet de stoot tot een plotselinge eenmalige en massale vestiging van immigranten, die immers al op vele plaatsen door foederatie of laeti waren voorafgegaan. De infiltratie breidde zich dan ook geleidelijk, over een lang tijdverloop, van de 5de tot de 7de eeuw, uit.

Vermeire schrijft daarover: later moesten de Menapiërs meer zuidwaarts naar het binnenland wijken, terwijl een ander deel van de bevolking zich in Ierland ging vestigen. Keizer Augustinus liet 40.000 Germaanse landbouwers, die hij koos onder de Tenkteren, de Usipeten, de Sikamberen en de Sweven naar Vlaanderen brengen. De Romeinen wezen aan deze uitwijkelingen de aan de zee gelegen landstreken aan, welke men later West-Vlaanderen heeft genoemd.

Deze nieuwe landverhuizers werden Laeti of Leti of Laten genoemd en werden onderworpen aan een bijzonder bestuur, onder een opperhoof, Proefectus Laetorum genaamd.

Die Sikamberen kennen we later als Franken en die Sweven zaten in Zwevegem.

Let op de 'veeteelt' op deze plaat met de ossen en varkens – de kraal met de schapen op de achtergrond – de 'couter' waar men aan het werken is – de huishond en de druïden.

De bilken

Lindemans maakt in zijn 'Geschiedenis van de Landbouw' een belangrijke opmerking: Wij moeten hier ook wijzen op een heel bijzondere soort van winnend land, namelijk de 'beloken', ingesloten percelen die men blok of **bilk** noemde, soms ook veldeken en **hof**.

Oorspronkelijk behoorden de blokken alleen bij grote bedrijven die streng aan het drieslagstelsel vasthielden, door, in de drie 'zaden' uitsluitend granen te winnen. In de blokken werden dan vruchten gezaaid die niet bij het traditionele drieslagstelsel behoorden: groenvoeder voor het vee en nijverheids- en voedingsgewassen voor de dominiale en familiale huishouding.

Zulke blokken droegen jarenlang dezelfde vrucht en werden gewoonlijk ook naar de vrucht genoemd: vitsenblok, raapblok, klaverblok, kemphof, vlasgaard, hoplochting, boonhof. Zij moeten zeer oud zijn en wellicht reeds bestaan hebben bij de Gallo-Romeinen.

Voor Poperinge moeten we hier natuurlijk het toponiem **‘hommelhof’** bijvoegen.

We kunnen echter niet zomaar alle ‘bilktoponiemen’ in de Gallo-Romeinse tijd plaatsen. Het woord ‘bilk’ wordt hier in Poperinge en omstreken in latere tijden vooral gebruikt voor afgesloten en ‘hoger gelegen’ weiden.

*In de Korte Gervelgatstraat – nu de Doornstraat – lag de **‘Gansebilck’** - 1692. Gezien de combinatie van die ‘Menapische’ gans en die ‘bilk’ en de plaats kort bij het huidige centrum van Poperinge is het verleidelijk om het ontstaan van deze naam in de vroege middeleeuwen te plaatsen.*

De ‘femelenbilk’ vinden we in de Haeghebaerthoek, in het jaar 1622¹ en hierop is ten andere nog een hofmate ‘evene’ als ‘taks’ voor de heer van Sint Bertins gezet. Deze puur middeleeuwse ‘taks’ betekent dat er op de bilk ooit rechten van de ‘heer van Sint Bertens’ geweest zijn. Het zou dus best kunnen dat deze bilk ooit deel uitmaakte van het Poperings abdijdomein.

‘Femelen’ wordt in het Woordenboek der Nederlandse Taal gedefinieerd als mannelijke kemp. Vroeger werd deze immers juist als ‘vrouwelijk’ aanzien – met als gevolg dat deze ‘femelle’ of ‘vrouwelijk’ genoemd werd. Kemp is immers - botanisch gezien - tweeslachtig. In 1737 wordt het stuk nog steeds ‘Femelenbilk’ genoemd, alhoewel het dan een ‘hommelhof’ is.

Er was ook een **Clyttebilk** te Poperinge – in 1670 – dat eigendom was van de E.H. Proost en dus toen nog deel uitmaakte van het abdijdomein.

In het Vlaams woordenboek² definieert men ‘bilk’ als volgt: Woordenboek der Nederlandsche Taal: Middelnederlands bulc, buelc, beelc.

Een woord dat inzonderheid in West-Vlaanderen inheemsch is; bij De Bo (1873) verklaard met “beluik voor beesten, bocht, omsloten weide, omheind perk”. De etymologie is niet duidelijk.

We vinden een ‘Hoge Bilck’ – als een weide te Roesbrugge in 1687³. De ‘discretiebilk’ – 1727 - was een ‘garslandt’, net zoals de ‘Coebilck’ gelegen langs de Coppennollestraat.

Daarnaast vinden we de ‘Capellebilk’ in de Haghebaerthoek en er is er een in Hellehoek die ook zo genoemd werd. In de Hipshoek was er een ‘Mispelaerenbilck’.

We vinden verder een Bryckebilk in Poperinge en een Buckenbilk in Proven, wat een bos blijkt te zijn.

De naam ‘Hazebilk’ te Sint Jan ter Biezen werd ook bewaard als naam van een landelijke herberg maar er was ook een Hazebilk in het Lyssecatstraatje.

In de Lyssenthoek was er in 1791 een ‘Rentebilken’.

Het mergelen

Lindemans schrijft in zijn ‘Geschiedenis van de landbouw’ dat de Galliërs het mergelen reeds kenden en dat ze dit niet afgeleerd hadden van de Romeinen. Integendeel, deze laatsten beschouwden het als een curiosum, dit ‘mesten van de aarde met aarde’.

Trouwens het woord zelf, merregel - middelnederlands merghele, oud frans ‘marle’ - komt voort van het Keltische woord marga. Dit alles laat vermoeden dat de Oude Belgen die de vruchtbaarste leemstreken bewoonden, hun gronden regelmatig mergelden en dat zij dus de sedentaire landbouw met mestbedrijf beoefenden.

¹ 11 april 1622 – SAP 124a nr. 18

² <http://www.vlaamswordenboek.be/definities/term/bilk>

³ Toponiemen in Groot Poperinge – H. Vandenberghe en andere

Het van oudsher mergelen van de bodem der graanwinningen in de zware leemstreek is een merkwaardig voorbeeld van landbouwkundig empirisme. Zware leemgronden, inzonderheid als zij nogal vochthoudend zijn, verzuren gemakkelijk, wat des te sneller geschiedt wanneer de oppervlakte van de grond weinig geroerd wordt, zoals bij graanbouw.

Broodgranen en ‘ronde granen’ zijn zeer gevoelig aan een al te zure grondreactie; anderzijds is de strijd tegen onkruid zeer lastig op verzuurd land.

Het was dus nodig, na verloop van enkele jaren, een sterke calciumconcentratie in deze gronden te brengen om de zuurte te neutraliseren. De calciumconcentratie maakte in deze gronden ook kaliumdeeltjes uit de kleimoleculen vrij en deze kwamen dan als meststof ten goede aan de granen en de zaden. ...

In de Vlaamse leemstreek, vinden we toponiemen als merleveld, merlepoel, mergelput en andere, wat littekens kunnen zijn van mergellagen die, voor het einde der middeleeuwen reeds uitgepoeld waren.

In Poperinge en omgeving kennen we verschillende ‘marle’ toponiemen⁴ als **Maerlepit** of Maerleput of in het meervoud de Maerelputten.

Zo vinden we in de Schoudemonthoek ‘de Maerledycken’ maar ook in de Clytte te Reningelst, te Roesbrugge en te Krombeke komt dit toponiem voor.

In 1556 wordt in Watou nog een stuk grond de Maerleput genoemd en in 1673 wordt in de Pezelhoek (SAP 141 nr. 28) een boomgaert nog de Maerleput genoemd.

Het mergelen is een gebruik dat te Poperinge heel lang is meegegaan.

⁴ Toponiemen van Groot Poperinge – Henri Vandenberghe en anderen